

הביאני הדרין

גליון 219

מדן המשגיח שליט"א

באמונתו יחיה

ועד ליל שבת קודש בהעלותך, תשע"ט

כביכול השמים אשמים במה שהוא לא יכל ללמוד בזמנים אלו מחמת טרדות הגוף, על כן "יש לו שכר הרבה ליתן לך", דהיינו שמחשיבים גם את הזמנים בהם היה טרוד - כמו שלמד באותם זמנים. וכן להיפך, מי שלא חי בתחושת מחויבות ובטל מן התורה - "יש לך בטלים הרבה כנגדך", דהיינו שמחשיבים את כל הזמנים הניטרליים שלו - כשעות של בטלה.

ויש לזה הבנה, זה לא סתם, כי אם הוא חי בהרגשת מחויבות, א"כ גם בזמן שבפועל הוא לא לומד, אבל תחושת המחויבות מחייבת אותו, ולכן מחשיבים לו את אותם זמנים כזמני הלימוד. משא"כ מי שלא חי בתחושת המחויבות, נכון שגם הוא לומד, אבל יש לו זמנים שהוא כן לומד ויש זמנים שלא, והוא מתייחס כאילו שיש אפשרות כזו לא ללמוד, ממילא כשהוא טרוד, זה כמו שהוא מצא תירוץ למה הוא לא לומד, ומפני כך מחשיבים לו את הזמנים האלו עם זמני הבטלה. ולכן התנא ר"מ ממליץ "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה", מפני ש"אם עמלת בתורה יש לו שכר הרבה ליתן לך". עד כאן המשל.

עכשיו ננסה לדבר בנמשל, בסייעתא דשמיא.

ידועה הפיסקא "אוי לרשע ואוי לשכנו טוב לצדיק וטוב לשכנו" (סוכה נו:). בשבועות האחרונים למדנו את זה בפרשת הדגלים, שמצד מזרח במחנה לזיה היו משה אהרן ובניו, והסמוכים להם במחנה ישראל היו יהודה יששכר וזבולון, ומזה היה "טוב לצדיק וטוב לשכניו", מהשכינות עם משה אהרן ובניו נהיה "יהודה מחוקקי", "ומבני יששכר יודעי בינה לעיתים". ומאידך גיסא - בצד דרום, בצד של קורח היו ראובן ושמעון, ומזה נגרם שבמעשה קורח נצטרפו דתן ואבירם, ובשבט שמעון בסוף היה מעשה זמרי.

כעת נשאל שאלה, מה יהיה כשצדיק ורשע

אחרי שבת הוא גורש משם, ובודאי שהיה לו מזה תועלת גדולה. א"כ אין זמן יותר טוב למתן תורה מאשר שבת, שהשבת עוזרת לבסס את האמונה לקבל את התפיסות של תפקיד השבת.

אמנם לפי איך שסידרו לנו, שבועות לא יכול לחול בשבת [בחו"ל יכול לחול היום השני בשבת, אבל בא"י שבועות לא יכול לחול בשבת], והשנה שבועות חל הכי רחוק משבת הבאה אחריו, שבועות חל ביום ראשון והשבת זה היום השביעי, אבל כשמגיעה השבת נזכרים בשבת מתן תורה, זה עדיין בתוך ימי ההשלמה של קרבנות החג [אמנם בשבת לא מקריבים אבל זהו התאריך].

נתעוררתי היום הערה, במשל ונמשל. המשל הוא אמיתי מדברי החפץ חיים, ואולי גם הנמשל קשור לזה.

רבי מאיר אומר - במשנה באבות (פ"ד מ"י) "אם עמלת בתורה, יש לו שכר הרבה ליתן לך. ואם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך". צריך להבין את הנוסחאות, מה הפירוש "אם עמלת בתורה יש לו שכר הרבה ליתן לך"? הרי הקב"ה הבטיח שכר, ומי שילמד יקבל שכר. וכן מה הפירוש "אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך".

יש בזה כמה ביאורים במפרשים, והחפץ חיים (שם עולם ח"א פ"ק, בשם חוסין יהושע מאמר ב' פ"א) מבאר בנוסח כזה, שהרי אדם הוא בעל גוף, יש לו זמנים שבהם הוא טרוד - בדברים שהוא צריך להיות טרוד בהם - ואינו יכול ללמוד, ועכשיו השאלה לאיפה מסווגים את הזמנים האלו, האם אל הזמנים שהוא לומד או אל הזמנים שהוא בטל. ועל זה בא התנא ואומר ש"אם עמלת בתורה", והיינו, שהאדם חי בתחושת מחויבות כלפי עסק התורה, וכל זמן שהוא יכול הוא לומד, א"כ זה באשמת השמים,

אנחנו רגילים כל שנה בהזדמנות כזו, להביא את דברי הבית הלוי, שנתן לנו תפיסה שהלכות בימ"ד זה כמו הלכות סעודה. בסעודה שינוי מקום זה היסח דעת, ובכל זאת אם הניחו זקן או חולה במקום שאכלו, זה מקשר את כולם לסעודה. אומר הבית הלוי, כך הדין גם בהלכות בית מדרש, כשכולם הולכים, ויש כאלו שנשארים, זה מקשר את כולם לביהמ"ד, שגם כלפי אלו שיצאו מביהמ"ד זה לא נחשב שהם הפסיקו ואח"כ שוב מתחילים, אלא כשהם חוזרים אח"כ הם חוזרים לאותו מקום שממנו הלכו, הם ממשיכים את השטייגע'ן של לפני כן.

א"כ יש תפקיד גדול לאלו שנשארו, זכות הרבים תלוי בהם. תמיד זכות הרבים היא בכך ש'אינו דומה מרובין העושיין את המצוה למועטיין העושיין את המצוה', אבל עכשיו, הזכות הרבים היא בכך שהמועטים ממשיכים את הרציפות של ביהמ"ד, א"כ בודאי שזה חשוב מאוד, יש תועלת גדולה לכולם מאלו שנשארו.

יש מושג יהודי - קוראים לזה "שבת נָאך שבועות", השבת שאחרי שבועות - חוזרים עוד פעם על השבועות. בודאי זה אמת, אבל אפשר להוסיף, שהרי לכו"ע בשבת ניתנה תורה, יש מחלוקת אם בו' או בז', אבל לכו"ע בשבת ניתנה תורה. ובודאי זה לא לחינם. קדושת השבת מסייעת, הרי זהו תפקידה של השבת, למסד את האדם ברצון הי"ת, שהוא יחיה את חייו לפי רצון הי"ת.

וכמו באדם הראשון, שהיום הראשון שנפגש בו היה שבת, שאע"פ שכבר נגזרה עליו מיתה - אמנם לא מיתה מוחלטת, אלא שימשיכו איתו את המהלך בצורה ארוכה יותר, בעולם העבודה כאן, ולא בגן עדן - מ"מ בשבת הוא נשאר בגן עדן, ורק

ההבטחה הזו שהי"ת הבטיח, יהיה על מי לבקש שיאבדו. רבן גמליאל רואה, שבתוך הגוף הגדול שנקרא "כלל ישראל" יש אנשים שאינם מאמינים. לא רק אומות העולם עובדי ע"ז, אלא גם בתוך ישראל רבו המינים, ולא סתם "רבו" אלא הם בפעילות - "והיו מצירים לישראל ומסיתים אותם לשוב מאחרי ה'", וא"כ האמונה בכלל ישראל צריכה להיות יותר פעילה, ולא שתהיה אמונה סטטית, פאסיבית.

זה ה"גדולה מכל צרכי בני אדם". שתהיה האמונה בלבבות ישראל פעילה, שהרי המינים פעילים בכיוון השלילי. "ומפני כך, עמד הוא ובית דינו, והתקין ברכה אחת שתהא בה שאלה מלפני ה' לאבד המינים, כדי שתהא ערוכה בפי הכל". היינו, שע"י שהמתפלל מבקש על כך, דבר ראשון הוא קובע בנפשו שהוא אנטי מינות! וגם אם לא מרגישים כך מיד, במשך הזמן זה ישיפע.

וכמו שמספרים שבחור אחד הגיע לחזו"א, ואמר לו שיש לו בעיה בלב, הוא מרגיש שנאה כלפי מישוהו, והוא בא לבקש עצה, מה הוא יכול לעשות - הרי אסור לשנוא, כתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך", והוא לא רוצה לעבור עבירות. אמר לו החזו"א, תתפלל שלאותו אחד יהיה טוב. אמנם בהתחלה זה יהיה מהשפה ולחוץ, אבל לאט לאט במשך הזמן זה ישיפע, והשנאה תלך.

כך, כשמברכים ברכת המינים שוב ושוב, והרי הוא מבקש ברצינות לאבד את המינים, הוא באמת מעוניין בכך, אני לא יכול לאבד אותם, על כן אני מבקש מהי"ת שיאבד אותם, ע"י כך המתפלל מבסס בעצמו את האמונה, שהוא 'אנטי מינות'.

זו כוונת הרמב"ם "כדי שתהא ערוכה בפי הכל". לא הכוונה שידעו את זה בע"פ, בשביל זה היה מספיק לקבוע את זה בסוף ברכות השחר, וכי 'אלדי נשמה' אתה לא יודע בע"פ? 'שתרגילנו בתורתך' אתה לא יודע בע"פ? ברכת 'יוצר' כל אחד יודע בע"פ, ברכת 'אהבה רבה', ברכת 'המעריב ערבים', ברכת 'אהבת עולם', את כל פסוקי דזמרה - כל אחד יודע בע"פ, מספיק לומר פעם ביום, עד שבמשך הזמן יודעים את זה בע"פ. אלא ר"ג רצה שזה יהיה איכפת, שירגישו אכפתיות לנושא, שכשיפגשו עם מינות, התגובה המיידית תהיה כמו שמדברים עם בן אדם על נושא שאיכפת לו, שהוא יודע תמיד לשלוף משפט קולע, והוא לא מתבלבל, 'רגע, על זה לא חשבתי'... כך שהי"ג עיקרים יהיו פעילים, שברגע שהוא ישמע משהו - מיד הוא יגיב, 'רגע, זה סותר לפה, זה סותר לשם', הוא מיד ידע איך להתייחס.

הרמב"ם לא כותב שהמטרה היא שיאבדו המינים, הרמב"ם כותב שהמטרה היא "כדי שתהא ערוכה בפי הכל". וזה צריך ביאור, א"כ למה לא מספיק לקבוע את הברכה בסוף ברכת המזון, שאם יזדמן לאדם לברך ברהמ"ז במשך היום, יברך ברכה זו? או למה לא קבע את הברכה הזו למשל בסוף ברכות השחר, וכי 'אלדי נשמה' לא מספיק ערוך בפי הכל? וכי בשביל שיברכו את זה ג"פ ביום קבע את הברכה בתפילה?

מה הכוונה "כיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם", אם הכוונה שיש צורך שאנשים יתפללו שהם לא יהיו מינים, האם מספיק לומר על כך ש"זו גדולה מכל צרכי בני אדם"? כלומר, יש צרכי בני אדם, בריאות, פרנסה, ויש צורך 'לא להיות מין' שזה צורך יותר גדול, בריאות זה דבר חשוב, פרנסה זה דבר חשוב - ו'לא להיות מין' זה עוד יותר חשוב! וכי מספיק לומר כאלו מילים?

בצירוף המשל שלמדנו אפשר להבין זאת. איכא למימר, שר"ג ברוח קדשו ידע שכל זמן שלא יקויים "זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", יהיה מה לבקש לאבד את המינים. כל זמן שלא תקויים

יהיו שכנים סמוכים זה לזה, האם יהיה "טוב לצדיק וטוב לשכינו" או "אוי לרשע ואוי לשכינו"?

מסתברא לומר, שזה יהיה תלוי מי מביניהם יהיה יותר פעיל. אם צדקתו של הצדיק תהיה יותר פעילה מרשעת הרשע, יהיה "טוב לצדיק טוב לשכינו" - אינני יודע כמה הרשע יושפע מזה, אך עכ"פ הצדיק לא יושפע ממנו. אבל אם רשעת הרשע תהיה יותר פעילה מצדקת הצדיק, בהכרח הצדיק יושפע ממנו.

לפי"ז יש יותר הבנה בדברי הרמב"ם - אתם בודאי זוכרים את הנוסח, למדנו את זה לא פעם אחת. כעת עם המשל אפשר להבין את זה בצורה יותר בריאה.

הרמב"ם בפ"ב מתפילה כותב, "בימי ר"ג רבו המינים בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתים אותם לשוב מאחרי ה', וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם, עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה אחת שתהיה בה שאלה מלפני ה' לאבד המינים, וקבע אותה בתפילה, כדי שתהא ערוכה בפי הכל, ונמצאו הברכות שבתפילה תשע עשרה ברכות".

מורינו הגר"ז מינצר שליט"א

'למה נגרע'

בפרשת השבוע (במדבר ט', ו'ז) כתיב "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא וכו' ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל", ואח"כ יש פרשה של פסח שני, והביא רש"י שם שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות ע"י זכאי, כתוב פה שהם היו טמאים והיו פטורים ולא יכלו לעשות את הפסח, לא יכול לא יכול, אבל הם הרגישו למה נגרע, אמנם לא יכלו והיו פטורים, אבל הרי היה את האפשרות, למה נגרע, כי כשאדם רוצה באמת כל הפטורים כל התירושים וכל האונסים יורדים, וכשרצו באמת זכו לפסח שני, פרשה בתורה, ניתנה להם האפשרות לקיים.

ובגמ' בעבודה זרה (ג.) איתא שכשחם בסוכה אומות העולם מבעטים ויוצאים, אבל ישראל אינם כן, יש להם את הרגשת הצער של למה נגרע, כי כשרוצים ואפשר יותר למה נגרע, אבל אומות העולם כשמצטער פטור מן הסוכה מבעטין ויוצאין, 'ברוך ה' אנחנו פטורים'... ובורחים מהמצוה, וכמש"כ בתוס' בקידושין דאכן כשלא אמרו למה נגרע לא זכו לפסח שני והיה פסח אחד.

אדם צריך לרצות לדעת עוד יותר, להבין עוד יותר, ללמוד עוד מסכת ועוד מסכת, ללמוד את כל מסכתות הש"ס, שיכאב "למה נגרע", ואז יזכה להכל, וכמו שמצינו שבהמשך הפרשה (שם י"א, כ"ט) אמר משרע"ה "מי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם", שכל עם ישראל יהיו כמשרע"ה, כולם כולם, כי מי שירצה להיות כמשרע"ה יהיה כמשרע"ה, ואין אחד שפטור מזה, כי אם רוצים באמת אפשר להגיע למדרגות גבוהות, ואכן כל א' חייב בזה, כל עם ה' נביאים.

יאבדו, ומלכות זדון מהרה תעקר ותשבר מהרה בימינו, בא"י שובר אויבים ומכניע זדים". אבל הנוסח שלנו הוא יותר ארוך, מבקשים גם 'כרגע יאבדו', וחוף מזה עוד שלוש פעמים 'מהרה'. אינני יודע איך זה התווסף, האם בגלל שהרגישו יותר ויותר את הצורך באיבוד המינים, או הפוך, ראו שהברכה לא מספיק "ערוכה בפי הכל" כמו שצריך, וצריך להוסיף עוד כמה פעמים 'מהרה' [או, עכשיו מרגישים את זה...], מי שמרגיש שעדיין לא מספיק לו אולי מותר לו להוסיף עוד...

'שבועות' זה מרכז האמונה, וכשרואים שהמיניות מתגברת, צריך להגביר ולבסס את האמונה חזק יותר, כל אחד בינו לבין עצמו. כבר הבאנו את ה'ילקוט' בדניאל, שאין האומות יכולין להזדווג לישראל אא"כ מחרפין ומגדפין, 'ומילין לצד עילאה ימלל' (דניאל ז, כה). המשילו את זה לכרם, שיש גדר וא"א להכנס, ובשביל להכנס דבר ראשון פורצים את הגדר. כך "כרם ה' צבקות בית ישראל", וע"י "מילין לצד עילאה ימלל" הם פורצים את הגדרות. רואים שהפטופטים בנושאים השליליים האלו פורצים פרצות, איך זה עושה פרצות, כשהמיניות מתגברת ואנשים שותקים...

וא"כ אנחנו צריכים לחזק בקרבנו את האנטי מינות. להתווכח איתם אסור, "מין ישראל כ"ש דפקר טפ"י". אנחנו חייבים להתרחק מהם, "הרחק מעליה דרכך" (משלי ה, ח), אין אפשרות להתדבר איתם, אבל בינינו לבין עצמנו אנחנו צריכים לבסס את האמונה שתהיה פעילה בצורה חיובית ולא שתהיה במצב סטטי.

וזה לא רק משפיע עלינו בעצמנו, אלא זה משפיע גם במקומות רחוקים, כמו שכתב החזו"א (קו"א ח"ג, ס"ד) "ואם היו בני תורה עמלים בתורה לאמתתה, היו מצילים ילדים הרבה ואנשים רבים מהרהורי עבירה וכפירה וכיו"ב, בשפע קדשם בהשתפך רוח טהרה בעולם".

"ובסביבות בעל תורה אמיתי, הדבר ניכר לעינינו השפעה מרובה על אנשים הרבה, מה שכל השתדלות מעשית לא תשיגנה, וכמו כן יש רשמים על הרחוקים שאין עין הרואה מרגשת בהם לדקותם".

תן לחכם ויחכם עוד. הי"ת יעזרנו.

א גוטן שבת

הוא לא משאיר את זה ככה, מיד זה בצירוף קללה. הרמב"ם בירך טוב ברכת המינים, הנושא הזה היה איכפת לו.

ברמב"ם בסדר התפילות נוסח ברכת המינים קצר, "ולמשומדים אל תהי תקוה, כל המינים כרגע

ובאמת אפשר לבדוק ברמב"ם בכל ה"יד החזקה", בהלכות יום הכיפורים, בהלכות פרה ובעוד מקומות, בכל מקום שהרמב"ם הוצרך להזכיר מינים, שעשו משהו להוציא מליבן של צדוקים, מיד הוא שולף קללה - "יכלם ה' מהרה"!

מדינו הגדד"נ דויטש שליט"א אפרו חג השבועות

ב"ה שזכינו לכזה 'יום חתונתו'... ודאי כל א' התרומם ממתן תורה, ולפעמים יש הרגשה של 'וי אבדה נפש', נגמרה החתונה, המצב של 'ואני קרבת אלוקים לי טוב', שבועות זה יו"ט שכולם מרגישים, והרי בכל יום טוב ג"כ, ידוע שהרמב"ן אומר שבמוצאי"ט לא מריחים בשמים כי הנשמה יתירה אינה מסתלקת, והפשט הוא כי באמת כל בן תורה שהיה בחתונה, כל מי ששייך לשבועות, מקבל רוממות לכל השנה והחיזוק מלווה הלאה, כמו שר' יוסף אמר 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא', ו'האי יומא היינו שבועות של כל שנה, שבכל שנה יש עוד מתן תורה, וזה ממשיך הלאה לכל השנה.

הרמב"ם כותב ש'כל המקבל עליו עול תורה' היינו 'התמדת הקריאה בה', כל אחד מקבל שבועות חשק לעוד ועוד, לעוד רציפות ואהבת תורה, ואהבת תורה נקנית ע"י ה'טעמו וראו', שזה נותן יותר חשק.

ובודאי כולם רוצים להמשיך את זה הלאה, וזה שייך ע"י ההתמדה, וע"י ההתמדה יש הכל, כמו שאמר הגראמ"מ זי"ע שלמתמיד יש זמן להכל, וצריך רק לייקר ולהעריך את הזמן.

וכתב הכלי יקר שמה שלא נזכר בתורה ששבועות הוא יום מתן תורה, כי למתן תורה לא רצה ה' להגביל יום ידוע, כי צריך כל יום ויום מכל ימות השנה שיהיה 'כאילו היום נתנו' כמו שאמרו חז"ל ש'כל זמן שממשמש בה מוצא טעם חדש כדד זה שתינוק מוצא בו טעם', [וזה מה שאוכלים מאכלי חלב ש'מנחה חדשה לה' בשבועותיכם" ר"ת חלב].

בפרט אצל בני תורה, לבני תורה יש שבועות אחר לגמרי, כל יום ויום זה מתן תורה חדש, אצל ההוגים בה יש תמיד מחדש, הרי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני, 'נותן התורה' בלשון הווה, העיקר "הרחב פיך ואמלאהו", להרחיב את המושגים, לחפש עוד ידיעה, עוד חבורה ועוד הבנה.

ואפשר לומר כמו שאומר הגרי"ס זיע"א 'א גאנץ יאר אלול, אבער אלול איז דאך פארט אלול', כך אפשר גם לומר 'א גאנץ יאר שבועות', אבל בודאי 'שבועות איז דאך פארט שבועות', אבל אפשר להמשיך את המתיקות הלאה, לקבל "דבש וחלב תחת לשונך", ובעז"ה נזכה להמשך השנה.

הביאני חדריו

ויל"ע"י חבר תלמידים חניכי הישיבה הקדושה.

הדברים המובאים בגליון בדרך כלל, הינם מכתבי תלמידים וכד' ולא עברו את שבט ביקורתם של רבותינו שליט"א.

הגליון נועד בעיקר עבור בני הישיבה לדורותיה, החפצים להמשיך להתחנך ולהתעלות כבימי קדם לאורה ובדרכה של הישיבה ק.

לקבלת הגליון ולהערות והארות
0539747@gmail.com | שלוחה 4 08-9747479

נוס תנחומין

שלוחה לידידינו בוגר הישיבה
הרב שלמה שוורץ שליט"א
(מחזור 19)

לפטירת אביו הדגול זצ"ל
ויה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו

